

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

12. Татаркин А.И., Куклин А.А. Мониторинг экономической безопасности регионов как условие стабильного развития. /Екатеринбург: : ИЭ УрО РАН, 2009. -98 с.
13. Митрова Т.А., Макаров А.А., Фортов В.Е. Глобальная энергетическая безопасность: проблемы и пути решения. / М., Вестник Российской Академии наук. №2., 2007 г.
14. Татаркин А.И., Мастепанов А.М. Методика диагностики экономической и энергетической безопасности государства/ Екатеринбург: Ин-т экономики УрО РАН, 2003. 93 с.
15. Карасевич А.М., Мелехин Е.С. Экономическая оценка инвестиционных проектов в минерально-сырьевом комплексе. М.: Университетская книга, 2009.
16. Мелехин Е.С., Жебрак Ю.А. Энергоэффективность экономики и энергосбережение. Газовая промышленность, № 10, 2009
17. Мелехин Е.С., Дудиков М.В., Мелехин А.Е. Рациональное недропользование как главное направление сохранения и развития ресурсной базы страны. «Маркшейдерия и недропользование». № 5, 2010 г.
18. Митрова Т.А. Интеграция рынков природного газа и проблемы энергобезопасности. / Известия РАН. Энергетика №4, 2010 г.
19. Митрова Т.А. Методология долгосрочного прогнозирования: перспективы развития мировой энергетики до 2030 г./ТЭК. Стратегии развития, №2, 20 И г.
20. Митрова Т.А., Макаров А.А., Фортов В.Е. Глобальная энергетическая безопасность: проблемы и пути решения. / М., Вестник Российской Академии наук. №2., 2007 г.
21. Пяткова Н.И., Рабчук В.И., Сендеров С.М. и др. Методические основы выбора направлений корректировки решений по развитию энергетики государства с позиций энергетической безопасности. // Известия Российской академии наук. Энергетика. 2006. № 3. С. 21-22. Сендеров С.М. Моделью-индикативный подход к оценке уровня энергетической безопасности страны при различных вариантах развития энергетики // Известия Российской академии наук. Энергетика. 2005. № 4. С. 39.
23. Гительман Л.Д., Ратников Б.Е. Энергетический бизнес. /Дело, М., 2006. 600 с.
24. Троицкий А.А., Анисеев В.А. Приоритеты и составляющие экологической безопасности государственной энергетической политики. / Энергетика и окружающая среда. №1, 2009 г.
25. Шапот Д.В., Беленький В.З., Лукацкий А.М. Методы исследования взаимосвязей экономики и энергетики // Энергетика. Известия Академии наук №6, 1995 г. С. 13-23.
26. Шапот Д.В., Малахов В.А. Методические средства исследования взаимовлияния экономики и её энергетического сектора // ИИП РАН, Москва, 2000 г.
27. Быкова Е.В. Формирование системы индикаторов для исследования энергетической безопасности Республики Молдова. // «Энергосистема: управление, качество, безопасность». Екатеринбург, 2001 г, с. 195-198.
28. Гардаш С.В. Структура топливно-энергетического баланса США и проблемы энергетической безопасности США и Канада: экономика, политика, культура. 2006. № 8. С. 21-39.
29. Корнеев А.В. Топливо-энергетическая безопасность России и российско-американское сотрудничество // США. Канада. Экономика политика - культура, 2002. С. 122-126.
30. Островский А.В. Возможности Китая в решении энергетической проблемы/ Энергетическая политика. № 4, 2010 г. С.53-66.
31. Полищук А.В. Новая энергетическая стратегия Японии: внимание на энергетическую безопасность// ЭКО. 2008. № 12. С. 138-15
32. Bahgat G. United States energy security // J. of social. polit. a. econ. studies. - Wash., 2001. Vol. 26, N 3. - P. 515-542
33. Fetter S. Energy 2050 // Bull. of the atomic scientists. Chicago, 2000. - Vol. 56, N 4. - P. 28-38
34. Grubb M.; Butler, L.; Sinden, G. Diversity and security in UK electricity generation: The influence of low carbon objectives. Cambridge: Dep. of applied economics, 2005 - 1., 42 p.
35. Helm D. Energy policy: security of supply, sustainability and competition // Energy policy. Guildford, 2002. - Vol. 30, N 3. - P. 173-184
36. Li Xianguo. Diversification and localization of energy systems for sustainable development and energy security // Energy policy. Guildford, 2005 - Vol. 33, N 17. - P. 2237-2243 Bibliogr.: p. 2243.
37. Mane-Estrada A. European energy security: Towards the creation of the geo-energy space // Energy policy. Guildford, 2006. - Vol. 34, N 18. - p. 3785-3786.
38. Дзядикевич Ю.В. Шляхи гарантування енергетичної безпеки України. // ю.В. Дзядикевич / ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА: Наук. вир. жур. – 2014. - № 3 (52). – С. 25-30.
39. Енергетична безпека України 2020: виклики, можливості, сценарії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aeap.com.ua/wp-content/uploads/2013/07/40.pdf>

ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

*Влізло С.М., к. н. держ. упр., заступник директора Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (Україна)
Влізло І.О., старший викладач кафедри менеджменту Черкаського державного технологічного університету (Україна)*

Влізло С.М., Влізло І.О. Інноваційно-орієнтоване управління соціально-економічного розвитку регіону.

В статті розглянуто домінуючі характеристики існуючих в даний час стратегій. Визначено особливості використання системного підходу до вивчення проблем регіонального розвитку, що виступає загальнометодологічним принципом дослідження та дозволяє вирішити такі завдання: забезпечення єдності елементів системи; забезпечення взаємодії елементів системи; облік взаємозалежності функціонування елементів системи; підпорядкування цілей розвитку підсистем загальним цілям розвитку системи; управління системи. Проаналізовано особливості інноваційного управління збалансованим розвитком регіону. Визначені відмінності інноваційно-орієнтована стратегії збалансованого розвитку регіону від традиційної, а також основні завдання, які повинна вирішувати на регіональному рівні, а саме: реалізацію механізмів, що забезпечують оптимізацію і раціональний розподіл ресурсного потенціалу; забезпечення рівних можливостей доступу територій регіону до джерел інноваційного розвитку.

Ключові слова: регіон, розвиток, соціально-економічний розвиток, інноваційний розвиток, стратегія, інноваційно-орієнтоване управління, інноваційно-орієнтована стратегія.

Влізло Е.М., Влізло І.А. Инновационно-ориентированное управление социально-экономического развития региона.

В статье рассмотрены доминирующие характеристики существующих в настоящее время стратегий. Определены особенности использования системного подхода к изучению проблем регионального развития, который выступает общеметодологическим принципом исследования и позволяет решить следующие задачи: обеспечение единства элементов системы; обеспечение взаимодействия элементов системы; учет взаимозависимости функционирования элементов системы; подчинения целей развития подсистем общим целям развития системы; управления системы. Проанализированы особенности инновационного управления сбалансированным развитием региона. Определены различия инновационно-ориентированная стратегии сбалансированного развития региона от традиционной, а также основные задачи, которые должна решать на региональном уровне, а именно: реализацию механизмов, обеспечивающих оптимизацию и

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

рациональное распределение ресурсного потенциала; обеспечение равных возможностей доступа территорий региона к источникам инновационного развития.

Ключевые слова: регион, развитие, социально-экономическое развитие, инновационное развитие, стратегия, инновационно-ориентированное управление, инновационно-ориентированная стратегия.

Vlizo E., Vlizo I. Innovation-oriented management of socio-economic development of the region.

In the article the dominant characteristics of currently existing strategies. The features use of a systematic approach to the problems of regional development, which is the general methodological principle of research and can solve the following problem: ensuring the uniformity of system elements; interoperability of system elements; account of the interdependence of the elements of the system; submission of sub-goals overall objectives of the system; management system. The features innovative management balanced development of the region. The identified differences innovation-oriented strategy of balanced regional development of the traditional and the main tasks that must be addressed at the regional level, namely the implementation of mechanisms to ensure optimization and rational allocation of resource potential; ensure equal access areas in the region to sources of innovation.

Keywords: region, development, social and economic development, innovative development, strategy, innovation-oriented management, innovation-oriented strategy.

Постановка проблеми Незважаючи на неоднозначність сприйняття проблеми нерівномірності розвитку економічного простору регіону та дискусійність питань вибору напрямків стратегії управління регіональним розвитком, більшість вітчизняних економістів дотримуються точки зору про необхідність згладжування високої внутрішньорегіональної контрастності. Очевидно, що стратегії управління розвитком економічної та соціальної сфери, розроблені в умовах адміністративно-командної системи господарювання, в ринкових умовах не можуть впоратися з проблемами розбалансованості регіонального розвитку.

Таким чином, реалізовані в даний час стратегії соціально-економічного розвитку незабезпечують формування збалансованої економіки регіону, оскільки не володіють дієвими механізмами оптимального розміщення ресурсного потенціалу всередині регіону; крім того, багато стратегій не враховують нестабільність соціально-економічних процесів, обумовлену діяльністю господарюючих суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом зростає науковий інтерес до цієї проблематики. Дослідження методологічних та прикладних аспектів соціально-економічного розвитку регіонів, визначення сутності інноваційно-орієнтованої стратегії відображено у наукових працях В.М. Головатюк [1], Д. Кокуріна [2], Л.К.Шаміної [3], Л.С.Мартюшевої [4], Е.Д. Дмитренко [5], М. Данько [6] та ін.. Але незважаючи на значну кількість досліджень, дане питання залишається актуальним в сучасних умовах господарювання.

Виділення невирішеної проблеми. Невирішеними є питання пов'язані з моделюванням соціально-економічного розвитку в умовах структурних змін регіональної системи, а також питання, пов'язані з розробкою відповідного інструментарію.

Мета наукової статті. Дослідження впровадження, розробки та використання інноваційно-орієнтованої стратегії соціально-економічного розвитку регіону.

Результати дослідження. Управління регіоном в період переходу до ринкових відносин зводилося до „мобілізації обмежених ресурсів, що знаходяться в розпорядженні органів управління, на „гасіння” вогнища соціальної напруженості”. Нові економічні умови ставлять завдання пошуку нових форм і методів управління збалансованим розвитком регіональних економічних систем.

В даний час приділяється все більша увага теоретичним і практичним питанням пошуку адекватних моделей управління, що дозволяє забезпечити згладжування неоднорідності внутрішньорегіонального простору. Аналіз сучасної наукової літератури, присвяченої проблемам управління регіональним розвитком, дозволяє виділити наступні домінуючі характеристики існуючих в даний час стратегій:

1. Уявлення про управління регіональним розвитком як процесу, що приводить до зміни основних показників соціально-економічного потенціалу території: збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), розширення видів діяльності, зниження рівня безробіття та ін. Таке розуміння змісту процесів управління регіональним розвитком не відображає суті збалансованості розвитку регіональної системи, оскільки дефініція „управління збалансованим розвитком економіки регіону” за своїм категоріальним змістом значно ширше і не обмежується показниками екстенсивного розвитку технічної (виробничої) сфери діяльності.

2. Переважне орієнтування стратегії на ресурсно-експортну модель розвитку, яка характеризується переважанням експорту в структурі суспільного виробництва. Така стратегія веде до порушення балансу, що виражається в спрощенні структури власної промисловості, імпорту капіталомістких товарів, ослаблення обробної промисловості та відтоку з неї ресурсів, зменшенню рівня накопичення знань, зростання залежності від зовнішніх виробників. Слід зазначити, що модель імпортозаміщення (забезпечення внутрішнього ринку на основі розвитку власного виробництва) також не сприяє збалансованості розвитку економіки регіону, оскільки може призвести до самоізоляції регіону від нових тенденцій, і як наслідок виникнення диспропорцій між потребами населення і рівнем розвитку соціальної сфери та галузевих комплексів.

3. Націленість на запозичення і подальше поширення і комерціалізацію результатів інноваційної діяльності. Безсумнівно, що даний аспект є важливим для розвитку інноваційної економіки. Однак слід зазначити, що соціально-економічний розвиток території залежить не тільки від „кількості” „придбаних” інновацій, скільки від створення інноваційного потенціалу, залучення та використання ресурсів в напрямку модернізації регіональної економіки. Стратегія управління збалансованим соціально-економічним розвитком території не може виражатися виключно у використанні і адаптуванні „чужих” технологій і бути орієнтованою тільки на зовнішні джерела. Навпаки, необхідно розглядати можливості інноваційного використання не тільки привабливих, а й наявних на даній території ресурсів, що призведе до модернізації відсталого економіки, накопичення досвіду, знання, навичок і умінь в інноваційній діяльності, інтеграції та просуванню її результатів; дозволить оптимально використовувати ресурсний потенціал територій, створить можливості для більш широкого використання існуючих механізмів та інструментів стимулювання соціально-економічного розвитку, а значить, – буде реально сприяти залученню в регіон додаткових інвестиційних ресурсів.

4. Формування стратегії розвитку економіки регіону переважає в рамках галузевого підходу. Це знаходить відображення у змісті етапів формування стратегії регіонального розвитку:

- виділяється потенціал галузей, що знаходяться на території регіону;
- проводиться аналіз пропорцій розвитку окремих галузей: визначається рівень їх розвитку, а також рівень розвитку соціально-виробничої інфраструктури даної території;
- оцінюється важливість галузі, на основі міри її задоволення потреб регіону;
- виділяються профільюючі галузі, що забезпечують розвиток інноваційного бізнесу, і галузі, в яких зосереджений зайвий потенціал у порівнянні із важливістю їх діяльності [7].

Формування стратегії регіонального розвитку в рамках галузевого підходу акцентує увагу дослідників на функціональній взаємодії учасників відносин і орієнтоване, насамперед, на забезпечення інтеграційної та сільової взаємодії. Про це свідчить велика кількість наукових розробок у сучасній вітчизняній літературі, присвячених питанням створення галузевих структур. Ці розробки баланують на межі категорій „кластер”, „інтегровані територіально промислові комплекси”, „фінансово-промислові групи”, розглядаючи ефективність різних форм інтеграції окремих компаній, наукових і промислових організацій і, на думку автора, не приділяють належної уваги питання забезпечення збалансованої просторової організації регіональної економічної системи. Крім того, у багатьох випадках великі корпорації використовують територіальні адміністрації як лобістів свої власних інтересів, намагаючись таким чином перекласти частину витрат на

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

формування інфраструктур для власного бізнесу[2]. Іншими словами, плани і проекти стратегічного розвитку території фактично підміняються планами і проектами розвитку в інтересах окремих компаній.

5. Орієнтованість стратегії регіонального розвитку на формування „полосів (точок) зростання”. Прихильники теорії „полосів зростання” роблять основний акцент на необхідність концентрації ресурсів в окремих великих міських агломераціях, які утворюють каркас територіальної структури суспільства і забезпечують подальший розвиток відсталих (депресивних) територій за допомогою ланцюгової реакції виникнення і зростання промислових центрів на периферії. Полоси зростання виявляються „відірваними” від периферії, значно випереджаючи її в рівні соціально-економічного розвитку, інноваціях, ступеня модернізації суспільних відносин, часто приводячи замість очікуваної дифузії інновацій до „обезлюднення” прилеглих територій.

На наш погляд, принцип поляризованого розвитку території, що оснований на впровадженні „точкових” проектів, має обмежене застосування для економіки українських регіонів з причини обширності їх економічного простору, слабку розвиненість соціально-виробничої інфраструктури, що не забезпечує дифузії соціально-економічних інновацій від „полосів” економічної активності на периферію. У західних країнах реалізація концепції полосів зростання здійснюється в умовах розвинутої економіки без шкоди для інших територій і має мету підтримати малий і середній бізнес. В Україні введення преференційного режиму центрів розвитку веде до ще більшого посилення регіональних диспропорцій. Формування інноваційно-активних зон, постійно генеруючих нові промислові, аграрні, соціальні технології на основі найтіснішої взаємодії наукового, промислового потенціалу, фінансового капіталу і органів управління даної території, без сумніву, має залишатися важливим напрямком в стратегії економічного розвитку регіону. Однак розвиток даних зон має сприяти соціально-економічному розвитку всіх адміністративно-територіальних одиниць регіону, а не за рахунок них. При цьому особливої уваги з позицій забезпечення економічної безпеки регіону заслуговують його міста і поселення, що мають низькі показники соціально-економічного розвитку, оскільки надконцентрацію капіталу в декількох великих регіональних центрах зводить до нульової проблеми просторового розміщення даного капіталу. Наявні об’єктивні відмінності в рівні економічного потенціалу окремих міст повинні визначати основу для порівняльних переваг і за рахунок взаємодоповнення посилювати інтегральний потенціал регіону. Відповідно ефект стратегії управління збалансованим розвитком економіки регіону в значній мірі буде забезпечений оптимальним розміщенням регіональних ресурсів відповідно до рівня ендегенного (внутрішнього) потенціалу, що дозволить сформувати стійку тенденцію збільшення „полосів соціального та господарського життя” в результаті поступового вбудовування економіко-ресурсного потенціалу відсталих (депресивних) територій в стратегії інноваційно-орієнтованого розвитку. Це передбачає, що питання формування стратегії управління розвитком економіки окремих адміністративно-територіальних одиниць повинні розглядатися як частина загальної концепції соціально-економічного розвитку регіону.

Г. Мінцберг [8] вказує, що існуючі моделі регіонального розвитку призводять до побудови інерційних сценаріїв з різним набором окремих параметрів, які дозволяють прорахувати наслідки на кілька років вперед, проте практична цінність даних моделей невелика. Такої ж позиції дотримується і Ф.З. Аралбаева: „Сучасна практика управління регіоном є інерційною, орієнтованою більшою мірою на вирішення оперативних проблем, у той час як стратегічні настанови носять нестійкий характер” [9].

Очевидно, що формування стратегії управління збалансованим розвитком економіки регіону з урахуванням домінантності інноваційних факторів має ґрунтуватися на принципах, що забезпечують внутрішні пропорції між окремими адміністративно-територіальними одиницями регіону, розвиваючи принципово нові зв’язки між ними. Практичне здійснення даної вимоги означає створення умов для системотворчої діяльності регіональних економічних суб’єктів і включає:

- по-перше, досягнення спільності цілей регіонального розвитку;
- по-друге, підпорядкування цілей складових регіональної економічної системи спільної мети;
- по-третє, забезпечення стійкості та збалансованості розвитку регіональної економічної системи.

В основу інноваційно-орієнтованої стратегії управління збалансованим розвитком економіки регіону мають бути покладені не тільки інтереси і технологічні можливості галузей чи окремих компаній, а й інтереси тих територій, на яких зосереджені ресурси. Це може бути досягнуто тільки в результаті формування такої просторової організації регіональної економічної системи, яка забезпечить доступ усіх адміністративно-територіальних одиниць регіону та їх населення до джерел інноваційного розвитку. Відповідно стратегія управління збалансованим розвитком економіки регіону повинна відображати структурно-функціональні та структурно-відтворювальні особливості регіональної системи, забезпечувати стійкість і пропорційність її розвитку через найбільш повне залучення в процеси регіонального відтворення ресурсного потенціалу всіх суб’єктів регіональної економіки. Тільки в цьому випадку можна говорити про дотримання системоутворюючих принципів у науково-методичних основах і, відповідно, в практиці стратегічного планування збалансованого регіонального розвитку.

Наростання внутрішньорегіональної асиметрії зумовлює в якості основоположного принципу формування стратегії розвитку економіки регіону спрямованість її вектора в бік забезпечення балансу та погодження інтересів і орієнтирів розвитку її локалітетів і діючих на їх території господарюючих суб’єктів. Територіальна і галузева структури регіону є взаємодоповнюючими і можуть розвиватися тільки при системній взаємодії.

Отже, практична реалізація принципів системного підходу в формуванні стратегії збалансованого регіонального розвитку означає досягнення спільності цілей всіма елементами регіональної економічної системи. Системний підхід до вивчення проблем регіонального розвитку являється загальнометодологічним принципом дослідження, що дозволяє вирішити такі завдання:

- забезпечення єдності елементів системи;
- забезпечення взаємодії елементів системи;
- облік взаємозалежності функціонування елементів системи;
- підпорядкування цілей розвитку підсистем загальним цілям розвитку системи;
- управління системою.

Інноваційно-орієнтована стратегія регіонального розвитку припускає необхідність вирішення проблем збалансованості внутрішньорегіональної відтворювальної системи через ефективне використання соціально-економічного потенціалу регіону та на основі раціонального використання нових механізмів згладжування внутрішньорегіональної диференціації;

– з одного боку, як процес, що забезпечує збалансований розвиток економіки регіону, зростання її конкурентоспроможності, отримання соціальної та економічної вигоди на основі застосування нових підходів і принципів до формування стратегії регіонального розвитку, використання нових механізмів згладжування внутрішньорегіональної диференціації;

– з іншого боку, – як сукупність управляючих впливів, орієнтованих на розробку і впровадження інновацій, використання нових технологій, забезпечення розвитку нових форм взаємодії господарюючих суб’єктів з метою формування інноваційно-орієнтованої траєкторії розвитку економіки регіону.

Авторське розуміння змісту інноваційного управління регіональним розвитком ґрунтується на синтезі даних аспектів. Під інноваційним управлінням збалансованим розвитком регіону розуміється створення умов для реалізації можливостей територій до інноваційних видів діяльності на основі комплексного та ефективного використання їх економіко-ресурсного потенціалу. Оскільки дана стратегія передбачає встановлення певних внутрішньорегіональних пропорцій, які забезпечують здатність до здійснення процесів соціально-економічного розвитку всіх територіальних підсистем, на основі ефективного використання наявних ресурсів при збереженні економічної та екологічної безпеки, підвищенні якості життя населення, то більш точно буде визначення такої стратегії як інноваційно-орієнтованої. Іншими словами, інноваційно-орієнтована стратегія управління збалансованим регіональним розвитком повинна

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РАЗВИТТЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ
ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА**

забезпечувати координацію дій господарюючих суб'єктів у напрямку забезпечення найкращого розподілу ресурсів на всій території регіону, а також мотивувати всіх суб'єктів регіональної економічної системи до розвитку. Таким чином, зміст інноваційно-орієнтованої стратегії збалансованого розвитку регіону виражається в сукупності управляючих впливів, що ґрунтуються на використанні нових методів (програмно-цільовий метод, синергетичний підхід, методи нечіткого моделювання та ін.) і фінансово-інституційних механізмів в напрямку забезпечення раціональних відтворювальних пропорцій (територіальних, галузевих і міжгалузевих, інвестиційних, ресурсного забезпечення та ін.) в його економічній, виробничій, соціальній та інших сферах і створення умов для модернізації економіки і розвитку інноваційних видів діяльності. Мета даної стратегії полягає в розвитку можливостей і здібностей усіх адміністративно-територіальних одиниць регіону до інноваційних видів діяльності на основі комплексного і ефективного використання наявних ресурсів соціально-економічного розвитку.

Реалізація інноваційно-орієнтованої стратегії управління збалансованим розвитком економіки регіону забезпечує побудову цілісного регіонального механізму, оскільки базується на всебічному вивченні особливостей території, що визначають чинники збалансованого розвитку, і створює умови зростання соціально-економічного потенціалу регіону через найбільш повне використання його активів. Оскільки будь-який розвиток, а особливо розвиток на основі інновацій, припускає неминучі диспропорції, розбалансованість системи, то збалансованість розглядається як стратегічний орієнтир ефективного управління розвитком економіки регіону, а не конкретно досяжний результат. Відповідно одним з критеріїв збалансованості розвитку регіональної економіки виступає динамічна пропорційність соціально-економічних показників її локалітетів.

Таким чином, інноваційно-орієнтована стратегія збалансованого розвитку регіону повинна забезпечувати вирішення наступних завдань:

- реалізацію механізмів, що забезпечують оптимізацію і раціональний розподіл ресурсного потенціалу;
- забезпечення рівних можливостей доступу територій регіону до джерел інноваційного розвитку.

Очевидно, що інноваційно-орієнтована стратегія управління збалансованим розвитком економіки регіону має принципові відмінності від традиційних стратегій, що відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Відмінності інноваційно-орієнтованої стратегії управління збалансованим регіональним розвитком від традиційної*

Ознака відмінності від традиційної стратегії	Традиційна стратегія	Інноваційно-орієнтована стратегія
Стратегія просторового розвитку	Пріоритетний розвиток „поліосів зростання”	Збалансований розвиток всіх адміністративно-територіальних одиниць регіону, залучення відсталіх і депресивних територій в стратегії інноваційного розвитку
Характеристика цілей	Виживання	Довгострокова життєздатність
Механізми вирівнювання всередині регіональних диспропорцій	Переважає механізми фінансової підтримки територій: міжбюджетні трансферти, податкове стимулювання	Поряд з фінансовою підтримкою інституційна підтримка, що забезпечує умови для саморозвитку територій
Інформаційна база прийняття рішень	Минулий досвід	Випереджаючий простір, орієнтація на майбутній стан системи
Джерело розвитку	Накопичений соціально- економічний потенціал територій	Домінування промислового і науково-технічного потенціалу, висококваліфікованого кадрового потенціал
Підходи до розподілу ресурсів	Концентрація ресурсів інноваційного розвитку в „поліосах зростання”	Забезпечення рівних можливостей доступу всіх адміністративно-територіальних одиниць до ресурсів інноваційного розвитку
Підхід до прийняття рішень	Детерміналістичний, реактивний	Інтерактивний, експериментальний

*Складено за [5]

Інноваційно-орієнтоване управління збалансованим розвитком економіки регіону має бути безперервним, тобто характеризуватися здатністю до збереження структурних пропорцій в довгостроковому періоді. Тому, стратегію управління збалансованим розвитком економіки регіону слід оцінювати позитивно тільки тоді, коли вона дозволяє втілити новачію в конкретний результат, який послужить основою для виходу на інноваційно-орієнтовану траєкторію розвитку.

Процес інноваційно-орієнтованого управління збалансованим розвитком економіки регіону, представлений у вигляді алгоритму. Ключовою ланкою і першим ступенем реалізації даного алгоритму є оцінка економіко-ресурсного потенціалу адміністративно-територіальних одиниць регіону з метою виділення територій, що володіють низьким потенціалом до саморозвитку (це можуть бути проблемні або, навпаки, розвинені території) для розробки заходів щодо формування інституційних умов та стимулювання до модернізації їх економіки та залучення економіко-ресурсного потенціалу в інноваційно-орієнтовані стратегії регіонального зростання.

Оскільки тенденції протікання на дані території соціально-економічних процесів зумовлені різними критеріями, то і стимулювання їх розвитку (мотивація до прояву інноваційної активності) може і повинно здійснюватися в різній формі (із використанням економічних, інституційних чи соціально-психологічних механізмів). Адекватна оцінка стану економічної та соціокультурної сфери окремих адміністративно-територіальних одиниць дозволяє забезпечити розробку управлінських рішень в напрямку підвищення збалансованості розвитку економіки регіону. Тому завдання моніторингу полягає в діагностиці регіональної ситуації в цілому і для окремих адміністративно-територіальних одиниць з метою подальшого коректування стратегії розвитку. Тобто моніторинг розглядається одночасно як кінцева і як початкова ланка в реалізації стратегії інноваційно-орієнтованого управління збалансованим розвитком регіону.

Узагальнюючи вищевикладене, особливо акцентуємо увагу на те, що формування раціональних відтворювальних пропорцій (територіальних, галузевих і міжгалузевих, інвестиційних, ресурсного забезпечення та ін.) в економічній, виробничій, соціальній та інших сферах економіки регіону та створення умов для її модернізації і розвитку інноваційних видів діяльності – це мета інноваційно-орієнтованого управління збалансованим розвитком регіону, засобом досягнення якої є інноваційно-орієнтована стратегія управління збалансованим розвитком регіону. Зміщуючи дані поняття, ми не можемо забезпечити належну оцінку ефективності управління, так як економічно-ефективною чи економічно неефективною може бути не мета, а засіб, який сприяє досягненню даної мети чи ні.

Регіональна економічна система володіє наступними ознаками системності: економічна стійкість; наявність структури; наявність сукупності внутрішніх зв'язків між елементами системи; взаємодія із зовнішніми суб'єктами; єдність цілей розвитку; відносна економіко-правова самостійність; наявність внутрішніх факторів саморозвитку. Збалансованість економіки регіону в значній мірі обумовлюється розвиненістю ендогенних (внутрішніх) і екзогенних (зовнішніх) зв'язків. Дослідження взаємозв'язків елементів регіональної системи дозволяє вирішити питання, пов'язані із забезпеченням ефективного її управління.

Висновки та пропозиції. Дослідивши особливості інноваційно-орієнтованої стратегії управління збалансованим регіональним розвитком, обґрунтовано положення про те, що вона повинна забезпечувати координацію дій господарюючих суб'єктів у напрямку забезпечення найкращого розподілу ресурсів на всій території регіону, а також мотивувати всіх суб'єктів регіональної економічної системи до розвитку. Одночасно інноваційно-орієнтована стратегія розвитку регіональної економіки повинна визначати системою

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

адміністративно-територіального устрою, просторовим розташуванням щодо індустриальних центрів, структурою економіки, чисельністю жителів, виконуваними функціями, галузевою направленістю та іншими особливостями.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Головатюк В.М. Проблеми вимірювання й оцінки інноваційного потенціалу соціально-економічного середовища / В.М. Головатюк // Наука та наукознавство. – 2010.- № 3 (69). – С. 24-46.
2. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность / Кокурин Д.И. – М.: Экзамен, 2001. – 575 с.
3. Шамина Л.К. Инновационный потенциал предприятия / Л.К.Шамина // Инновации. – 2007. – № 9 (107). – С. 58-60.
4. Мартюшева Л. Инновационный потенциал підприємства як об'єкт економічного дослідження / Л.Мартюшева, В.Калишенко // Фінанси України. –2002. – № 10. – С. 61–66.
5. Дмитренко Е.Д. Методичні підходи до визначення змісту поняття інноваційного потенціалу та його складових [Електронний ресурс]/ Е.Д.Дмитренко, Н.В.Дробуш // Сучасна економіка. – Київ: ДІПК 2011. – Випуск 3. – 122 с. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Suek/2011_3
6. Данько М. Інноваційний потенціал у промисловості України / М. Данько // Економіст. –1999. – № 10. – С. 26-32.
7. Гусева Ю.М. Економіка України / Ю.М. Гусева // „Еволюція концепції стратегічного управління”. – 2007. – №9. – с. 39-41.
8. Минцберг Г. Альстренд Б., Лэмпел Дж. Школы стратегий / Г. Минцберг Альстренд Б., Лэмпел Дж. – СПб.: Питер, 2001. – 220 с.
9. Аралбаева Ф.З. Формирование управленческих решений обеспечения устойчивого развития региона как совокупности локальных территориально-хозяйственных систем / Ф.З. Аралбаева //Региональная экономика. – 2008. – №21(78). – С.43.

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРЯМИХ ПРОДАЖІВ ЯК МЕТОДУ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Водяник М.О., асистент кафедри маркетингу та менеджменту Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Туган-Барановського (Україна)

Водяник М.О. Світові тенденції розвитку прямих продажів як методу маркетингових комунікацій

У статті розглядається процес розвитку прямих продажів. Визначено основні характеристики поняття «прямих продажів» та встановлено перспективи їх розвитку як інструменту маркетингових комунікацій. Використання такого методу набуло розповсюдження в кінці ХХ століття, що вплинуло на формування Всесвітньої асоціації прямих продажів, яка була створена для розвитку, підтримки і просування найвищих глобальних стандартів та забезпечення необхідною інформацією споживачів. Розглянуто тенденції розвитку найбільших світових ринків прямих продажів та проаналізовано розповсюдження даного методу за видами продукції. Здійснено аналіз обсягів прямих продажів у світі та країнах Європи. Виявлено, що значні конкурентні переваги одержують ті підприємства, які орієнтуються не лише на виробництво якісної продукції, але й на виявлення і задоволення потреби споживачів з використанням індивідуального підходу, надання повної інформації та сервісного обслуговування. Встановлено перспективи розвитку даного методу маркетингових комунікацій з урахуванням потреби споживачів.

Ключові слова: прями продажі, маркетингові комунікації, споживач, ринок.

Водяник М.А. Мировые тенденции развития прямых продаж как метод маркетинговых коммуникаций

В статье рассматривается процесс развития прямых продаж. Определены основные характеристики понятия «прямых продаж» и установлены перспективы их развития как инструмента маркетинговых коммуникаций. Использование такого метода приобрело распространение в конце XX века, что повлияло на формирование Всемирной ассоциации прямых продаж, созданной для развития, поддержки и продвижения наивысших глобальных стандартов и обеспечения необходимой информацией потребителей. Рассмотрены тенденции развития наибольших мировых рынков прямых продаж и проанализировано распространение данного метода за видами продукции. Сделан анализ объемов прямых продаж в мире и странах Европы. Выявлено, что значительные конкурентные преимущества получают те предприятия, которые ориентируются не только на производство качественной продукции, но и на выявление и удовлетворение потребностей потребителей с использованием индивидуального подхода, предоставление полной информации и сервисного обслуживания. Установлены перспективы развития данного метода маркетинговых коммуникаций с учетом потребностей потребителей.

Ключевые слова: прямые продажи, маркетинговые коммуникации, потребитель, рынок.

Vodnyuk M. World tendencies of development of direct sales as to a method of marketing communications

In article development of direct sales is considered. Definitely main characteristics of concept of "direct sales" are also established prospects of development of their as instrument of marketing communications. Use of this method got distribution at the end of the XX century which influenced formation of the World association of direct sales created for development, support and promotion of the highest global standards and providing consumers with necessary information. Tendencies of development of the greatest world markets of direct sales are considered and distribution of this method behind types of production is analysed. The analysis of volumes of direct sales in the world and the countries of Europe is made. It is revealed that considerable competitive advantages are got by those enterprises which are guided not only by production of qualitative production, but also by identification and satisfaction of needs of consumers with use of an individual approach, providing full information and service. Prospects of development of this method of marketing communications taking into account needs of consumers are established.

Keywords: direct sales, marketing communications, consumer, market.

Постановка проблеми. Розвиток світової економіки сьогодення пов'язаний з інтеграцією та глобалізацією в усіх сферах діяльності. Зокрема, процес продажу товарів та послуг зумовлює необхідність використання трансформованих важелів впливу маркетингових комунікацій. В період нових технологій та доступності інформації, для стимулювання збільшення обсягів продажу товарів за рахунок орієнтації безпосередньо на споживача в сфері торгівлі виник метод прямих продажів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження формування та визначення особливостей використання методу прямих продажів було проведено багатьма науковцями, зокрема Н.М. Лисицею [1], Ю.А. Дайновським [2], В.І.Франчук [3], а також К.Аллен [4], М. Салливан [5].

Американська асоціація прямого продажу дає визначення прямого продажу вважаючи, що це продаж продуктів та послуг споживачам, який здійснюється поза межами стаціонарних пунктів роздрібно торгівлі на основі домашніх, групових демонстрацій та продажу сам-на-сам.[6]

К. Аллен розкриває поняття прямих продажів та вважає, що продаж споживчих товарів або послуг однією людиною іншій особисто, без прив'язки до певного місця роздрібно торгівлі. [4]

На думку М. Салливана та Д. Єдкока, прями продажі це спосіб охоплення покупців, а також роздрібно торгівлі, що відбувається на особистій основі. [5]

Прями продажі - це метод реалізації продуктів і послуг кінцевому споживачеві за межами стаціонарної роздрібно мережі шляхом їх